

Sociálna charta

na prvý pohľad

Európska sociálna charta

Zmluva Rady Európy chrániaca ľudské práva

Európska sociálna charta (ďalej len charta) stanovuje práva a slobody a zakladá kontrolný mechanizmus, ktorý garantuje ich rešpektovanie zmluvnými štátmi. Po svojej revízii v roku 1996 revidovaná Európska sociálna charta, ktorá nadobudla účinnosť v roku 1999, postupne nahrádza pôvodnú zmluvu z roku 1961.

Tabuľka na stranách 8 – 9 ukazuje, ktoré krajiny v poslednej dobe Chartu podpísali a ratifikovali.

Práva garantované Chartou

Práva garantované Chartou sa týkajú každodenného života všetkých ľudí:

→ **Bývanie:**

- prístup k primeranému a cenovo prístupnému bývaniu,
- zníženie počtu bezdomovcov; bytová politika zameraná na všetky znevýhodnené skupiny,
- postupy na obmedzenie násilného vyst'ahovania,
- rovnaký prístup pre cudzincov k sociálnemu bývaniu a príspevkom na bývanie,
- výstavba bytov a príspevky na bývanie zohľadňujúce potreby rodín.

→ **Zdravie:**

- prístupná, účinná zdravotná starostlivosť pre všetkých,
- politika prevencie ochorení, najmä zaistením zdravého životného prostredia;
- zníženie nebezpečenstva chorôb z povolania, napríklad zabezpečením, aby zdravie a bezpečnosť pri práci boli stanovené zákonom a garantované v praxi,
- ochrana materstva.

→ **Vzdelanie:**

- bezplatné základné a stredoškolské vzdelanie,
- bezplatné a účinné poradenstvo pri voľbe povolania,
- prístup k počiatočnému vzdelávaniu (všeobecné a odborné stredoškolské vzdelanie), univerzitnému a neuniverzitnému vyššiemu vzdelaniu, odborná príprava, vrátane doškolovania,
- osobitné opatrenia pre cudzincov,
- integrácia detí so zdravotným postihnutím do bežných škôl,
- prístup osobám so zdravotným postihnutím k vzdelaniu a odbornej príprave.

→ **Zamestnanie:**

- zákaz nútenej práce,
- zákaz zamestnávať deti, ktoré nedosiahli vek 15 rokov,
- osobitné pracovné podmienky pre deti vo veku medzi 15 a 18 rokov,
- právo zarábať si na živobytie v slobodne zvolenom povolaní,
- ekonomická a sociálna politika navrhnutá tak, aby zabezpečila plnú zamestnanosť,
- spravodlivé pracovné podmienky, pokiaľ ide o plat a pracovný čas,
- ochrana pred sexuálnym a psychickým obťažovaním,
- sloboda vytvárať odbory a zamestnanecké organizácie na ochranu ekonomických a sociálnych záujmov, slobodné rozhodnutie jednotlivca, či sa do nich zapojiť alebo nie,
- podpora spoločných konzultácií, kolektívneho vyjednávania, zmieru a dobrovoľného rozhodcovského konania,
- ochrana v prípade prepustenia,
- právo na štrajk,
- prístup k práci pre ľudí so zdravotným postihnutím.

→ **Právna a sociálna ochrana:**

- právne postavenie dieťaťa,
- zaobchádzanie s mladistvými páchatelmi,
- ochrana pred zlým zaobchádzaním a zneužívaním,
- zákaz akéhokoľvek zneužívania (sexuálneho a iného),
- právna ochrana rodiny (rovnoprávne postavenie žien a mužov v manželstve a pri výchove detí, ochrana detí po rozpade rodiny),

- právo na sociálne zabezpečenie, sociálnu pomoc a sociálne služby,
- právo na ochranu pred chudobou a sociálnym vylúčením,
- starostlivosť o dieťa,
- osobitné opatrenia pre starostlivosť o starších ľudí.

→ **Pohyb osôb:**

- právo na spojenie rodiny,
- právo štátnych občanov opustiť krajinu,
- procesné záruky v prípade vyhostenia,
- zjednodušenie prístupových formalít.

→ **Nediskriminácia:**

- právo žien a mužov na rovnaké zaobchádzanie a rovnaké pracovné príležitosti,
- záruka pre všetkých občanov a cudzincov s pobytom a/alebo s pracovným povolením v súlade s právnymi predpismi, že všetky práva stanovené Chartou sa uplatňujú bez ohľadu na rasu, sexuálnu orientáciu, vek, farbu pleti, jazyk, náboženstvo, názory, štátnu príslušnosť, sociálny pôvod, zdravotný stav, alebo príslušnosť k národnostnej menšine,
- zákaz diskriminácie na základe rodinných povinností,
- právo ľudí s telesným postihnutím na sociálnu integráciu a účasť na živote komunity.

Členské štáty Rady Európy a Európskej sociálnej charty Stav k 29. júnu 2007

Členské štáty	Podpisy	Ratifikácie	Uznanie konania o kolektívnej sť ažnosti
Albánsko	21/09/98	14 /11/02	
Andora	04/11/00	12 /11/04	
Arménsko	18/10/01	21/01/04	
Rakúsko	07/05/99	29/10/69	
Azerbajdžan	18/10/01	02/09/04	
Belgicko	03/05/96	02/03/04	23/06/03
Bosna a Hercegovina	11/05/04		
Bulharsko	21/09/98	07/06/00	07/06/00
Chorvátsko	08/03/99	26/02/03	26/02/03
Cyprus	03/05/96	27/09/00	06/08/96
Česká republika	04/11/00	03/11/99	
Dánsko	03/05/96	03/03/65	
Estónsko	04/05/98	11/09/00	
Fínsko	03/05/96	21/08/02	X
Francúzsko	03/05/96	07/05/99	07/05/99
Gruzínsko	30/06/00	22/08/05	
Nemecko	* 29/06/07	27/01/65	
Grécko	03/05/96	06/08/84	18/06/98
Maďarsko	07/10/04	08/07/99	
Island	04/11/98	15/01/76	
Irsko	04/11/00	04/11/00	04/11/00
Taliansko	03/05/96	05/07/99	03/11/97
Lotyšsko	29/05/07	31/01/02	

Lichtenštajnsko	09/10/91				29/06/01	
Litva	08/09/97				10/10/91	
Luxembursko	11/02/98	*			27/07/05	
Malta	27/07/05				08/11/01	
Moldavsko	03/11/98					
Monako	05/10/04					
Cierna Hora	22/03/05					
Holandsko	23/01/04				03/05/06	03/05/06
Norsko	07/05/01				07/05/01	20/03/97
Poľsko	25/10/05				25/08/97	
Portugalsko	03/05/96				30/05/02	20/03/98
Rumunsko	14/05/97				07/05/99	
Ruská federácia	14/09/00					
San Marino	18/10/01					
Srbsko	22/03/05					
Slovensko	18/11/99				22/06/98	
Slovensko	11/10/97				07/05/99	07/05/99
Španielsko	23/10/00				06/05/80	
Svédsko	03/05/96				29/05/98	29/05/98
Svätajársko	06/05/76					
bývalá juhoslovenská republika Macedónsko	05/05/98				31/03/05	
Turecko	06/10/04				27/06/07	
Ukrajina	07/05/99				21/12/06	
Spojené kráľovstvo	07/11/97	*			11/07/62	
Počet štátov	4 + 43 = 47				15 + 24 = 39	14

Zvýraznené dátumy v šedom poli sú dátumy podpisu alebo ratifikácie Charty z roku 1991; ostatné dátumy sú dátumy podpisu alebo ratifikácie revidovanej Charty z roku 1996.

* Štáty, ktorých ratifikácie je potrebné na plnatosť Dodatkového protokolu z roku 1991. V súlade s rozhodnutím Výboru ministrov, sa tento protokol v praxi už uplatňuje.

* Štát, ktorý uznal právo národných MVO podať proti nemu kolektívnu sťažnosť.

Európsky výbor pre sociálne práva

Európsky výbor pre sociálne práva (ďalej iba „**Výbor**“) dohliada na to ako, krajiny dodržiavajú záväzky stanovené v Charte. Jeho pätnásť nezávislých, nestranných členov volí **Výbor ministrov** Rady Európy na obdobie šiestich rokov, s možnosťou znovuzvolenia. Výbor rozhoduje o tom, či sú, alebo nie sú národné zákony a prax v zmluvných štátoch v súlade s Chartou (článok 24 Charty, zmenený **Turínskym protokolom** z roku 1991).

→ Postup monitorovania založený na národných správach

Každý rok zmluvné štáty predkladajú **správu**, v ktorej uvádzajú, ako uplatňujú Chartu v zákonoch a praxi. Každá správa sa týka niektorých **prijatých ustanovení** Charty.

Výbor správy preskúma a rozhodne, či je, alebo nie je situácia v príslušných krajinách v súlade s Chartou. Jeho rozhodnutia, známe ako „**závery**“ sú každoročne uverejňované.

Ak štát nereaguje na rozhodnutie Výboru, že nespĺňa požiadavky Charty, Výbor ministrov zašle takémuto štátu **odporúčanie**, v ktorom ho vyzve na zmenu situácie v zákonoch a/alebo v praxi. Dokumenty pre Výbor ministrov pripravuje **Vládny výbor** zložený zo zástupcov vlád štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Charty, ktorým asistujú pozorovatelia reprezentujúci európske zamestnávateľské organizácie a odbory.

→ Konanie o kolektívnej sťažnosti

Podľa protokolu, ktorý bol otvorený na podpis v roku 1995 a vstúpil do platnosti v roku 1998, sťažnosti na porušenie Charty sa podávajú Európskemu výboru pre sociálne práva.

Organizácie oprávnené podávať sťažnosti Výboru

– *V prípade všetkých štátov, ktoré schválili tento postup:*

1. ETUC, BUSSINESS EUROPE (predtým UNICE) a IOE¹;
2. Mimovládne organizácie (MVO) s participatívnym štatútom v rámci Rady Európy a sú na zozname, ktorý pre tento účel vytvoril Vládny výbor;
3. Zamestnávateľské organizácie a odbory v príslušnej krajine;

– *V prípade štátov, ktoré to schválili:*

4. Národné MVO.

Sťažnosť musí obsahovať tieto informácie:

- a. meno a kontaktné údaje organizácie ktorá sťažnosť podáva;
- b. dôkaz, že osoba, ktorá sťažnosť predložila a podpísala je oprávnená zastupovať organizáciu, ktorá sťažnosť podáva;
- c. štát, proti ktorému je sťažnosť smerovaná;
- d. údaje o ustanoveniach Charty, ktoré mali byť porušené;
- e. skutková podstata sťažnosti, t.j. argument(y) na základe ktorých príslušný štát údajne nedodrжал Chartu, spolu s relevantnými argumentmi a podpornými dokumentmi.

V prípade už spomenutých organizácií patriacich do kategórií 1 a 2 musí byť sťažnosť vypracovaná v angličtine, alebo francúzštine. V prípade ostatných (kategórie 3 a 4), môže byť sťažnosť vypracovaná v oficiálnom jazyku, alebo v jednom z oficiálnych jazykov príslušného štátu.

¹ Európska konfederácia odborových zväzov (ETUC), Business Europe, predtým Únia priemyselných zamestnávateľských zväzov Európy (UNICE) a Medzinárodná organizácia zamestnávateľov (IOE)

Výbor sťažnosť preskúma a ak sú splnené formálne požiadavky vyhlási ju za prijateľnú.

Po vyhlásení sťažnosti za prijateľnú, sa začne písomné konanie, v rámci ktorého si strany medzi sebou vymenia dokumenty. Výbor sa môže rozhodnúť zvolať verejné vypočutie.

Výbor potom prijme rozhodnutie o skutkovej podstate sťažnosti, ktoré zašle príslušným stranám a Výboru ministrov vo forme **správy**, ktorá je zverejnená v priebehu štyroch mesiacov od zaslania.

Na záver prijme Výbor ministrov **rezolúciu**. V prípade potreby môže **odporučiť**, aby príslušný štát prijal osobitné opatrenia a uviedol situáciu do súladu s Chartou.

Účinky uplatňovania Charty v jednotlivých štátoch

Výsledkom monitorovacieho systému je to, že štáty prijímajú zmeny v legislatíve, a/alebo praxi, aby bola situácia v súlade s Chartou. Podrobnosti o týchto výsledkoch (a aktuálnom vývoji) sú opísané v dokumentácii jednotlivých krajín, ktoré sú dostupné na internete.

→ Viac informácií o Charte nájdete:

- prostredníctvom databázy Charty **<http://hudoc.esc.coe.int/>**, ktorá je dostupná na internete, alebo na CD ROME sa možno dozvedieť o judikatúre Európskeho výboru pre sociálne práva;
- webová stránka Charty **www.coe.int** obsahuje najmä všetky národné správy a dokumentáciu jednotlivých krajín;
- všetky základné texty sa vydávajú formou **súborných textov (Collected texts)**;
- pravidelne sa aktualizuje **súhrnná bibliografia**.

Európska sociálna charta

Slovakian version

**Department of the European Social Charter
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F – 67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int**